

Bologna-prosessen

Målet med Bologna-prosessen er å etablere et europeisk område for høyere utdanning innen 2010. Prosessens 5. ministermøte avholdes 17. – 18. mai i London. Det første ble avholdt i Bologna 1999. Deretter fulgte Praha (2001), Berlin (2003) og Bergen (2005).

På møtet i London deltar delegasjoner fra alle land som er en del av Bologna-prosessen. Det kommer over 300 delegater fra 46 europeiske stater. I tillegg deltar representanter fra EU og alle sentrale europeiske interesseorganisasjoner innen høyere utdanning, samt observatører fra andre kontinenter. Hviterussland er det eneste europeiske landet som ikke deltar i prosessen.

Formålet med konferansene er å gjøre opp status for prosessen så langt og trekke opp strategier og prioriteringer for det videre arbeidet. Ved hvert møte enes ministrene om et kommuniqué. Dette setter føringer for alt vesentlig arbeid videre mot neste ministermøte.

Hvert ministermøte fokuserer på ulike områder innen høyere utdanning. På de første ministermøtene i prosessen ble det enighet på en rekke områder, som for eksempel målsettingen om et to-trinns gradssystem (bachelor- og mastergrad) med overgangsmuligheter mellom landene, fremme av mobilitet, kvalitetssikring og institusjonssamarbeid. I de senere årene har også den sosiale dimensjonen blitt vektlagt.

Mellom hvert ministermøte ivaretas prosessen av Bologna follow up group (BFUG). BFUG består av representanter fra alle de 46 medlemslandene i Bologna-prosessen, fra EU-kommisjonen og representanter fra de berørte parter som de høyere utdanningsinstitusjonene, studentene med flere.

Ministtermøtet i London 17. – 18. mai 2007

Norge har hatt en sentral rolle i Bologna-prosessen. Tre områder kan nevnes spesielt: den sosiale dimensjon, det globale perspektiv og den såkalte "stocktaking-prosessen" (statusgjennomgang). Disse er sentrale på ministtermøtet i London i mai.

Den sosiale dimensjon

Det er et mål i prosessen at sosiale og kjønnsbetingede ulikheter skal reduseres både på nasjonalt og europeisk nivå. Høyere utdanning skal være et offentlig gode og et offentlig ansvar.

I nært samarbeid med ESIB (den europeiske studentorganisasjonen) lyktes Norge å få inn i Bergen-kommunikeet at man før det neste møtet skulle bli enige om sammenliknbare data for studentenes sosiale og økonomiske situasjon. Tallene skal danne grunnlag for den fremtidige statusgjennomgangen.

Det globale perspektiv

Bologna-ministrene slo fast i Bergen-kommunikeet i 2005 at "Det europeiske området for høyere utdanning skal være åpent og attraktivt for andre deler av verden".

En arbeidsgruppe med representanter fra elleve Bologna-land og åtte paraplyorganisasjoner har i løpet av 2006 utarbeidet et forslag til strategidokumentet European Higher Education in a Global Setting. A Strategy for the External Dimension of the Bologna Process.

Strategien har fem hovedpolitiske områder med elementer for en fremtidig handlingsplan:

- Bedre informasjonen om det europeiske utdanningsområdet
- Fremme europeisk høyere utdanning for å styrke dens attraktivitet og konkurranseevne
- Styrke samarbeidet basert på fellesskap
- Intensivere den politiske dialogen
- Godkjenning av kvalifikasjoner

Arbeidsgruppen har blitt ledet av Norge v/ekspedisjonssjef Toril Johansson i Kunnskapsdepartementet.

"Stocktaking" – statusgjennomgang

Til ministerkonferansen i Bergen i 2005 ble det for første gang gjennomført en statusgjennomgang under navnet stocktaking. Hensikten var å gjøre opp status for hvor langt Bologna-prosessen var kommet på prioriterte områder.

Områdene som ble undersøkt var ny gradsstruktur, kvalitetssikring og godkjenning. Til sammen var det ti indikatorer. Resultatene ble presentert i en rapport med fargedigram som indikerer score, samt mer utfyllende analyser i tekstdelen. Danmark og Norge var de landene som hadde kommet lengst i å nå målene på de undersøkte områdene.

Denne formen for rangering har vært omstridt. Det er likevel liten tvil om at statusgjennomgangen har lagt press på land som henger etter og slik bidratt til at reformene har gått raskere. Norge har hele tiden vært en pådriver for å få frem så gode og konkrete data som mulig.

Ministrene får en ny stocktaking-rapport i London. Metoden er forbedret på grunnlag av erfaringene fra forrige runde, men prosessen bygger fortsatt på tillit ved at hovedkilden er opplysninger fra landene selv. Det samarbeides tett med EUs informasjonsenhet Eurydice, som utgir rapporten Focus on the Structure of Higher Education in Europe, og med European University Association, som utgir de såkalte Trends-rapportene om høyere utdanning. Begge vil komme med nye rapporter til London-konferansen.

Stocktaking-prosessen fokuserer for en stor del på de samme områdene som sist, men med skjerpede krav og enkelte nye indikatorer. Livslang læring er et nytt område som måles. Tekstdelen med analyser vil bli betydelig utvidet i forhold til den forrige rapporten. I rapporten for 2007 er Norge fremdeles blant de fremste landene.

Stocktaking-rapportene er viktige som beslutningsgrunnlag når ministrene skal gjøre sine prioriteringer for den neste toårsperioden.

Rapportene viser hvor Bolognaprosessen er godt i gang og hvor det gjenstår mest.

Norges delegasjon i London 17. – 18. mai

Norge deltar med fem delegater til ministermøtet. Statsråd Øystein Djupedal er delegasjonsleder.

Med seg i delegasjonen har han:

- Katrine Elida Aaland, leder i Studentenes Landsforbund (StL).
- Gunnar Stave, leder i Universitets og høgskolerådet (UHR) og rektor ved Høgskulen i Volda.
- Roger Pedersen, politisk rådgiver i Kunnskapsdepartementet
- Toril Johansson, ekspedisjonssjef i Kunnskapsdepartementet

Fremtidens Utdannings-Europa

I Bergen ba ministrene BFUG om å vurdere egnede ordninger for å støtte opp under videre utvikling etter 2010. En sentral problemstilling er i hvilken grad det europeiske området for høyere utdanning skal være et formalisert samarbeid.

Flere scenarier er mulige:

- Nasjonene kan bli enige om en forpliktende avtale om hva som er minimumskrav for deltakelse i Det europeiske området for høyere utdanning.
- Prosessen kan fortsette som et frivillig samarbeid etter dagens mønster.
- Andre aktører, som EU, kan overta initiativet.

EU har i stigende grad bidratt til, men også ønsket å styre, utviklingen av Det europeiske området for høyere utdanning. De har sin egen agenda i Lisboa-strategien (målet om å gjøre EU til den mest konkurransedyktige kunnskapsbaserte økonomien i verden før 2010). Målene for de to prosessene på utdanningsområdet er langt på vei sammenfallende og EU-kommisjonen har vært en viktig bidragsyter i Bologna-sammenheng.

Hva som skjer med Bologna-prosessen etter 2010 skal diskuteres på ministermøtet i London og videre på ministermøtet i Louvain-la-Neuve (Université Catholique de Louvain) i Belgia 2009.

Utarbeidet av:
Kunnskapsdepartementet
Mai 2007